

A' D U N A,
VILÁGKERESKEDÉSI
TEKÉNTETBEN.

PROBÁUL

IRTA

BESZÉDES JÓSEF,
SÁRVIZI IGAZGATÓ VIZMÉRŐ.

P E S T E N,

PETRÓZAI TRATTNER J. M. ÉS KÁROLYI ISTVÁNNÁL.

1 8 3 0.

KALIZANTINUM

Ezen tárgy olly nagy, hogy mostan minden mivelt Nemzeteknek figyelmét foglalkodtattya. Ennek bizonyítására előhozom itten két tudós embernek ugymint egy híres Francia vizsgálónak ítéletét ezen munkájából: „Voyage dans la Russie meridionale etc. par le Chev. de Gamba,” mellyben ez a többek között így ír: „Anglia hatalmának visszaegyenlitést egyik jelesebb módon csak akkor lehet tartani midőn nagyobb részét az Európai és Ázsiai költsönös Kereskedésnek a fekete Tengeren jártatjuk által, és így tengeri háboru esetében azon állásba jövünk, hogy a régi Világnak ezen két részében ismét vissza helyheztessenek a Kereskedési egybeköttetések azon módon, a mint ezek Amerikának, és a Reménység foka körül való hajózásnak föltalálása előtt voltak. Végre hajtattván ezen messze terjedő munkállás ekkor minden portéka vitelek Európa és Ázsia között száraz úton, és folyó vizeken esnének meg. Mint hogy a portékáknak nem kellene többé a Dardanella szoros tengeren által menni, az ember nem volna kitéve a nyavalya veszteglés költségének és a más hajának, nem kellene többé batorító bért annyit fizetni, a portékák a határozott időre megérkeznének, az okos számítások Európában jutalmas árra szállítanák le a vitelbért; Ázsiában ez úgy is igen tsekél, mivel az ember ott bészállásért szokás szerént nem fizet, és a terhordó barmok a közönséges legelőn élelmöket talállyák, és mivel ezen föllül majd minden portékáknak, mellyek az Európai, és Ázsiai közkereskedésben megfordulnak, a területekhöz

szoros kétszeri libelátziója a' viz esetének. 3or Anyi helen a' hol a' Plánum, és vizmérői tudomány kívánja körösztil, és hosszában meg mérni a' Duna mélségét, és sebességét. 4er Két felől a' partokon a' szekér, és hajó húzó utnak helét, és építésének módját föl keresni, és kimutatni. Ezen Inzsenéri négy munkálás után ki lehet tökéletes meg győződésig dolgozni a' végre hajtásnak módját, és költségét. Már ezen elő munkákra nézve szükséges a' Török Országlat-tal értekezni, mivel a' Dunai vaskapuk jobb parta Török Országban van. A' viz mérések munkájára Magyar Országgi, és Szerviai csaj-kásokat lehetne alkalmazni.

Ezen előmunkára is szükséges egy Királi Biztosságnak föl álitása, és ehöz egy igazgató Hydraula. E' kettő együtt véve teszi lelket ilyenekben a' jó sikerű törekedésnek.

Mivel ezen tárgy oly közös tekintetű hogy nintsen egy vagyonos ember Hazánkban ki ezen munkának részént közvetlen, részént közvetve hasznát ne venné, de a' Hazának országos gazdasági javításában szükséges Nemzeti lelkesedésre nézve is jó volna talán hogy mind a' Plán-um készítésre, mind ennek végre hajtására ki-vántató költséget Nemzetünk vállalná magára.

A' Plánum készítésre kívántató költségek előre hozzá vetőleg huszezer forintra pengő pénzben mehetnek. Erről a' munkálódó K. Biztosság számolna, de a' Plánum készítésének Technikai munkájáról is minden hónapban a' munka ideje alatt az újságokban hiteles tudósítást terjesztene a' Nemzet eleibe, hogy Ez látná szándékának teljesedését, vagy ennek akadályait, hogy az utol-só esetben segíthessen a' dolgon. Ez által ilyenek-ben a' publicitás nálunk is divatba jönné.

Ezen Dunai utazásnak bővebb le írása kö-vetkezni fog a' Magyar Országgi egész Dunának le írásával, addig is Hazabeli Inzsenér Társai-mat tisztelettel kérem ezen a' Hydrotechnikában egyik legnyomósabb kérdésnek vizsgálatára, és megfejtésére a' Köz jó tekintetéből úgy mint: Átalában a' sikerre, költségre és állandóságra nézve mi célirányosabb: A' viz hordta kavitsot a' fojó öszve szorításával el dörzsöltetni? úgy hogy a' Kavits homokká váljon, melyet uszva a' viz tengerbe vihessen, vagy is a' hempergő fojói süpredéket úszóvá átváltoztatni, vagy a' viz ágyon kívül a' kavitsnak helet engedni a' hová azt a' fojó rakhasa? Ezt különösen a' Du-nára alkalmazni T. Poson Vármegyében, hol tudnillik másik nagy akadála van mind a' Dunai árvizek lefojásának, mind a' hajózásnak, és pe-dig a' viz hordta kavits miatt. Az Ország alsó határán a' tömött kőszikla, felső részen a' kő-szikla morzsalék vet nagyon veszedelmes aka-dált a' Dunának.

(Kivonat a' Tud. Gyűjt. 1831. eszt. Iső Kötetéből.)